

DEN HAAG TRANSMURAAAL TRANS

Nummer 4 • december 2016

VOOR PROFESSIONALS IN DE ZORG

INTERVIEW

Haagse wethouder Joris Wijsmuller over de zorg voor statushouders

Lees meer

NETWERKTHEMA: ANDERE CULTUREN IN DE ZORG

XTRA

Bemiddelen bij conflict

Lees meer

PARNASSIA GROEP

Migrant vier keer vaker dement

Lees meer

CARDIA

Scheveningse cultuur

Lees meer

Joris Wijsmuller: “Inzetten op verbinding en participatie”

“Huisvesting van statushouders is een gevoelig dossier”, zegt de Haagse wethouder Joris Wijsmuller. “Maar als bestuurder geeft het mij veel energie om de verbinding te leggen tussen statushouders, de stad en de samenleving. Het is belangrijk dat Den Haag als internationale stad van vrede en recht werk maakt van deze internationale groep die een veilige plek zoekt voor een nieuwe start. Daar sta ik voor en daar wordt op allerlei manieren aan gewerkt.”

MARIEKE KEUR

Foto's: Roos Triommelen

Joris Wijsmuller: “Het is allemaal maatwerk”

Uit de wachtstand

Joris Wijsmuller is wethouder Stadsontwikkeling, Wonen, Duurzaamheid en Cultuur. Zorg en Welzijn is beledigd bij een andere wethouder. Behalve zorg en welzijn van de statushouders (asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen). Joris Wijsmuller legt uit: “Eerdere ervaringen hebben duidelijk gemaakt dat je **huisvesting en sociale ondersteuning – zorg en welzijn** - moet koppelen. Halverwege de jaren negentig kwamen er veel vluchtelingen uit het voormalig Joegoslavië. Dat ging om veel meer mensen dan nu. Zij kregen te maken met eindeloze procedures, die hun verboden iets te ondernemen zolang ze geen verblijfsvergunning hadden. Ze mochten geen Nederlands leren, niets. Dit wachten leidde tot veel frustratie. Terwijl ze juist dolgraag hun leven weer wilden oppakken. Nu doen we het anders. We leggen zo snel mogelijk contact met het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers), als de mensen nog in de asielzoekerscentra zitten, om tot een adequate begeleiding te komen zodra ze een verblijfsvergunning hebben. Huisvesting is slechts het begin; je kunt dat niet los zien van zorg en welzijn. Het gaat erom mensen in verbinding brengen met hun omgeving en de Nederlandse samenleving, zodat zij kunnen gaan nadenken over werk, opleiding, zinvolle dagbesteding, of een school voor de kinderen. We zetten in op verbinding en participatie. Snelheid en sociale ondersteuning zijn hierin cruciaal.”

Taalmaatjes

Statushouders hebben dezelfde rechten en plichten als Nederlanders en hebben toegang tot dezelfde sociale voorzieningen. Het is dus in ieders belang dat ze snel iets kunnen gaan doen. De gemeente werkt nauw samen met **Vluchtelingenwerk** en allerlei andere lokale organisaties om hen hierin te begeleiden. In dit sociale netwerk zit veel kracht en expertise. Joris Wijsmuller: “Om te beginnen moet iedereen Nederlands leren. Daarvoor hebben we de Taalmaatjes. Deze vrijwilligers helpen de statushouders vaak ook op andere manieren: ze leggen uit hoe dingen hier werken, wat onze normen en waarden zijn, hoe je een huisarts vindt, etc. Gemeentelijke professionals kijken wat iemand kan en nodig heeft en wijzen de weg. Sociale wijkteams bieden zorg en ondersteuning. Sommige statushouders zijn hoger opgeleid en spreken Engels. Die kunnen makkelijker een plek vinden. Andere mensen hebben zo’n traumatische tijd achter zich, dat ze eerst zorg nodig hebben om te herstellen. Weer anderen hebben een opleiding nodig voordat ze werk kunnen gaan zoeken.”

Zoeken naar wederkerigheid

Het klinkt allemaal zo mooi, maar de praktijk is weerbarstig. De statushouders worden opgevangen in de wijk en daar zijn naast de gemeentelijke instanties vaak vrijwilligers actief om hen te

SOCIALE WIJKTEAMS BIEDEN WAAR NODIG ONDERSTEUNING

helpen. Niet iedereen is daar gelukkig mee. Joris Wijsmuller: “Er zijn te weinig betaalbare woningen en er is werkloosheid in de stad. Sommige Hagenaars zijn bang dat ze langer op een woning moeten wachten of dat ze niet aan een baan kunnen komen, doordat die aan een statushouder gegeven wordt. Dat gevoel van verdringing wordt ingegeven door angst. Een manier om daarvan af te komen is het contact met deze mensen aan te gaan. Als je met hen praat of een bakkie doet, ga je vanzelf denken: waar ben ik nou eigenlijk bang voor?”

Het gevoel van verdringing op de woningmarkt voorkomen we door extra woonruimte te realiseren. Wat het werk aangaat, zoeken we naar kansen. Statushouders brengen een nieuwe dynamiek met zich mee. De kracht zit hem in wederkerigheid, iets voor elkaar doen. Elkaar helpen met verhuizen, koken, of **vrijwilligerswerk doen in een verzorgingstehuis**, want daar is altijd genoeg te doen. Zonder dat dat anderen hun baan kost. Maar ook een ondernemer kan voordeel hebben van statushouders omdat ze met de juiste kwalificaties leerwerkplekken kunnen innemen die anders niet ingevuld worden. Daardoor kan een bedrijf meer werk aannemen en meer omzet maken. Dat zie ik nu gebeuren op de Binckhorst.”

Direct aan de slag

Statushouders kunnen alleen een plek vinden als ze een verbinding maken met de samenleving en de samenleving met hen. Joris Wijsmuller: “Het is allemaal maatwerk. De een heeft hier behoefte aan, de ander heeft weer iets anders. Hetzelfde geldt voor talenten. De een kan dit bieden, de ander brengt dat met zich mee. De nieuwe Haagse aanpak – huisvesting gecombineerd met sociale ondersteuning - zorgt ervoor dat statushouders direct aan de slag kunnen. Zo zijn we met elkaar doorlopend op zoek naar de plus.”

Verdieping

Meer over de **Haagse aanpak** ten aanzien van de huisvesting en zorg voor statushouders.

HUISVESTING EN VRIJWILLIGERSWERK

Statushouders in De Lozerhof

Het is al weer even geleden dat we hoorden over de zoektocht in Den Haag naar ruimte voor de huisvesting van statushouders, mensen op de vlucht voor oorlog en geweld. Naast *De Lozerhof* stond ruimte leeg in de vorm van het voormalig zusterhuis, dat geschikt is voor bewoning. Het besluit om dat de gemeente aan te bieden, was snel genomen.

RIA VAN HAAFTEN

Verbinding is essentieel

De gemeente streeft ook naar een snelle inburgering van de *statushouders*. Het gaat erom dat zij een echte plek krijgen in onze samenleving, de taal leren, mee gaan doen. Vandaar dat Saffier een koppeling heeft aangebracht tussen woonruimte aanbieden en starten als vrijwilliger in De Lozerhof en/of andere locaties. Wil van der Steen is als gebiedsmanager Escamp van Saffier nauw betrokken bij het besluit en de invulling hiervan. “Het gaat om verbinden”, zegt ze. “Door het werk leren de statushouders de taal en krijgen inzicht in de Nederlandse gebruiken. Ze voelen zich nuttig. Zo ontstaat er verbinding met een stukje van de Haagse samenleving, die naar beide kanten werkt. Zij leren ons beter kennen en wij hen. Bovendien waarderen wij hun inbreng als vrijwilliger.”

En dan van start

Zo'n idee moet handen en voeten krijgen, vraagt voorbereiding en vooral enthousiaste trekkers. Wil: “Medio november hebben de statushouders het huurcontract getekend. Wij hebben gelijk voor een welkom en uitnodiging voor een gesprek gezorgd. Om samen te kijken waar de voorkeuren naar uitgaan en wat deze nieuwe vrijwilligers aan kennis en erva-

ring inbrengen. Het gaat in totaal om zestien mensen, zowel mannen als vrouwen. Sommigen hebben ervaring op het gebied van techniek; anderen kunnen bijvoorbeeld kleding maken/herstellen.”

Foto's: Arnaud Roelofs

Na de verhuizing zijn de statushouders van harte welkom op de locaties van Saffier om in de decembermaand kennis te maken met de gebouwen en feesten die dan gevierd worden.

Buddy's

Buddy's helpen de statushouders/vrijwilligers verder op weg. Carla van de Mooren is al eerder buddy geweest van een vrijwilliger. Zij ziet alleen maar voordelen van zo'n werkwijze. “Als vrijwilliger word je met een buddy niet in het diepe gegooid. Je krijgt goede begeleiding en kunt de taal beter leren.”

IN VERGELIJKING MET NEDERLANDSE OUDERE

Migrant vier keer vaker dement

Oudere migranten in Nederland krijgen drie tot vier keer vaker te maken met dementie dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten. Deze verhoogde kwetsbaarheid komt door een complex samenspel van factoren, waaronder de lagere sociaal-economische status, genetische aanleg voor diabetes en psychische factoren, zoals eenzaamheid en depressie. Dit blijkt uit **recent onderzoek**.

KAAT VAN DER WEIDE

i-psy, specialist in culturele psychiatrie, sluit hierbij aan met de ouderenpoli in Den Haag. Om aan deze groep goede zorg te verlenen is het belangrijk dat behandelaren zich bewust zijn van het grotere risico op dementie en dat zij rekening houden met taal- en cultuurbarrières bij de diagnostiek en behandeling.

i-psy: cultuursensitieve ouderenzorg

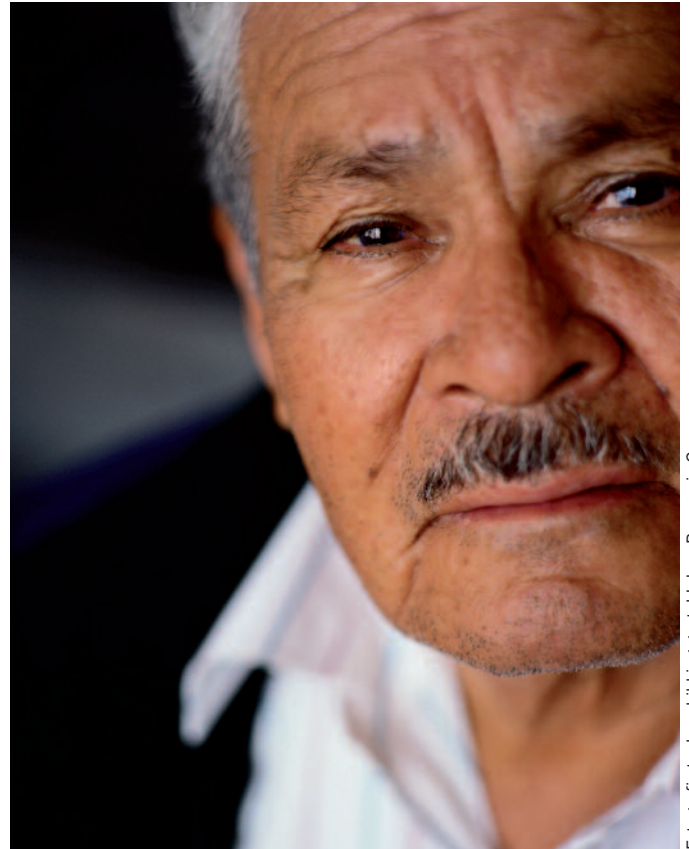
Koemar Goekoel werkt er als transcultureel ouderenpsychiater. “Wij benaderen de psychische problematiek vanuit de cultuur van de patiënt. Zo kwam bijvoorbeeld een oudere mevrouw bij ons, die al jaren van ggz-instelling naar ggz-instelling ging. Steeds stopte ze met de behandeling, omdat ze het gevoel had dat ze niet goed werd geholpen: ze werd geplaagd door *djinns*. De reguliere ggz noemt dit al gauw ‘psychose’, maar het is complexer dan dat. Dankzij de systemische cultuuraanpak van *i-psy* konden wij deze mevrouw helpen.”

Samenwerken in Den Haag

De ouderenpoli van *i-psy* werkt nauw samen met bijvoorbeeld het **HagaZiekenhuis**, **WZH Transvaal** en het **Nederlandse Rode Kruis**. Koemoer: “Als onze behandeling is afgerond, vallen mensen soms in een gat. Voor hun gevoel is er dan niemand meer met wie ze kunnen praten. Dankzij activiteiten van het Nederlandse Rode Kruis, zoals taallessen, het organiseren van een koffietafel, fietslessen en andere dagbesteding blijven oudere migranten toch sociaal actief. Ook een instelling als WZH Transvaal heeft voor Hindoestaanse mensen waardevolle dagbesteding. Zo organiseren zij altijd het **Holifeest**.”

Jonger gezondheidsklachten

De leeftijdsgrens voor de poli is vanaf 55 jaar. Dit is lager dan gebruikelijk, omdat oudere migranten vaak al op jongere leeftijd gezondheidsklachten krijgen die in Nederland horen bij ouder

Fotografie ter beschikking gesteld door Parnassia Groep

worden. Dat komt onder andere door het vaak lichamelijk zware werk dat deze mensen hebben gedaan in Nederland.

Behandeling in eigen taal

Veel oudere migranten hebben moeite met de Nederlandse taal. Het is daarom voor hen heel belangrijk dat zij in hun moedertaal met de behandelaar kunnen praten. Bij de poli werken behandelaren die naast Nederlands de volgende talen spreken: Turks, Marokkaans Arabisch, Berber-Noord, Urdu (Hindoestaans). Als we geen behandelaar hebben die de taal van de patiënt spreekt, doen we uiteraard een beroep op een tolk.

Culturele verschillen vaak onderschat

Niet-westerse cliënt beter in beeld

Sinds 2014 laat de *Stichting Anton Constandse* stapsgewijs de oude werkwijze los. Medewerkers organiseren voortaan gezamenlijk hun eigen werk, zonder dat een teamleider of manager hen direct aanstuurt. Om de overgang soepel te laten verlopen volgen alle hbo'ers de post-hbo-opleiding sociaal psychiatrisch ondersteuner (spo), die door de Hogeschool Leiden in samenwerking met de stichting is opgezet. Deze opleiding sluiten zij af met een onderzoek. Zo onderzochten zeven medewerkers de begeleiding van niet-westerse cliënten. Dat leidde tot verrassende inzichten.

IAN PLUG

Verschillende werelden

“Onze groep van zeven mensen besloot het onderzoek te richten op de begeleiding van niet-westerse cliënten”, zegt Rogier d'Ailly, die in juli de opleiding spo

afrondde. “Iedereen hier werkt wel met niet-westerse cliënten, maar dat gaat lang niet altijd vanzelf.” Saida el Maknouzi heeft Marokkaanse ouders en is zelf in Nederland geboren. Toen ze elf jaar geleden bij de Stichting Anton Constandse begon, werkte ze in een omgeving van veelal Nederlandse medewerkers. “Dat is inmiddels wel veranderd, nu

bouwen. De onderzoekers pleiten daarom in hun eindverslag onder meer voor the-mamiddagen waar professionals die veel weten van de ondersteuning van niet-westerse cliënten, hun kennis komen delen. Daarbij denken ze aan experts van bijvoorbeeld *i-psy* of *Pharos*. Ook stellen ze voor niet-westerse ervaringsdeskundigen in te zetten.

Foto: Annelies van der Linden

Saida el Maknouzi

EEN KOP THEE WEIGEREN IS IN SOMMIGE CULTUREN EEN BELEDIGING

zijn er meer collega's met een andere achtergrond.” Saida was meteen enthousiast over het onderwerp van hun onderzoek. “De werelden van niet-westerse cliënten en Nederlandse medewerkers kunnen ver uit elkaar liggen. Dat gaat soms om heel eenvoudige zaken, zoals het afslaan van een aangeboden kop thee. In sommige culturen wordt dat als beledigend ervaren.”

Experts inzetten

Het onderzoek wees uit dat medewerkers vaak denken dat zij juist en oprecht handelen, maar dat cliënten zich toch nogal eens onbegrepen voelen. Daardoor is het moeilijker een vertrouwensband op te

Open houding

“Natuurlijk is het handig wanneer je wat meer weet over bijvoorbeeld de Marokkaanse cultuur, maar medewerkers hoeven nu niet ineens alles te leren over allerlei verschillende culturen”, zegt Rogier. “Belangrijk is dat wij een open houding hebben en dat we ons realiseren dat mensen heel andere waarden en gebruiken kunnen hebben dan wij gewend zijn.” De zeven afgestudeerde spo'ers zijn inmiddels een initiatiefgroep gestart met als doel een betere begeleiding van de niet-westerse cliënt. Saida: “We kunnen veel leren van onze cliënten en zo komen we samen verder.”

INZICHTEN UIT DE MARKETING

Sergej Koopmans: “Hoe voeg je echte waarde toe?”

Sergej Koopmans is sociaal psychiatrisch verpleegkundige bij Parnassia, specialist in psychiatrie. Hij werkt regelmatig in een ggz team in de wijk. Daar ziet hij hoe samenwerking onder verschillende partners leidt tot betere zorg voor een patiënt. Maar Sergej is ook programmamanager onderzoek en innovatie. En doctorandus in de marketing. Precies die combinatie heeft hem nieuwe inzichten gebracht over transmurale samenwerking.

MARIEKE KEUR

Visie en onderzoek

Een zorgverlener die marketing gaat studeren? Dat ligt op het eerste gezicht niet voor de hand. Maar de directie van Parnassia die hem hiertoe in de gelegenheid stelde, had een vooruitziende blik, vertelt Sergej. “In marketing draait het om drie vragen: wie is je klant? Wat verkoop ik hem? En: hoe doe ik dat? Deze vragen stel ik mezelf doorlopend in mijn werk. Daardoor ben ik wezenlijk anders gaan kijken naar de omgang met onze klant, de patiënt. Wat wil hij, wat verwacht hij van ons? In de zorg redeneren we te vaak vanuit de organisatie en pas daarna kijken

we naar een eventuele overlap en zoeken we de verbinding. Een wezenlijk onderdeel van de marketingopleiding is onderzoek: alles moet getoetst en bewezen worden. Ook dat heeft mijn visie op het vak fundamenteel veranderd.”

Streven naar uniforme overdracht

Sergej vindt dat de patiënt eigenaar is van zijn medisch dossier. “Als mensen in de zorg komen, willen ze niet keer op keer hun verhaal doen. Zeker niet als ze verschillende zorgverleners zien, zoals bij complexe psychiatrische zorg. Ze verlangen duidelijkheid van de zorg. Daarom vind ik een transmuraal project als **TRIO** zo belangrijk. Dat streeft naar een uniforme medicatieoverdracht en medische en verpleegkundige overdracht tussen verschillende zorgverleners. Door het oude los te laten en te delen kun je tot

transmurale samenwerking komen. Netwerken versterken elkaar, daarin maak je echt stappen. Daarmee kom je tegemoet aan de wensen van de klant-patiënt.”

Durf en openheid

De Stichting Transmurale zorg biedt zorgaanbieders uit Haaglanden gelegenheid om elkaar echt te ontmoeten. Sergej is optimistisch: “Die overleggen zijn enorm belangrijk. Je komt er niet met een beetje mailen, je moet elkaar af en toe in de ogen kijken. We hebben durf en openheid nodig om elkaar echt te ontmoeten. Op de werkvloer voel ik dat al. Dan pas kunnen we goede afspraken maken en werkelijke waarde toevoegen aan de onderlinge samenwerking en het transmurale netwerk. En zo de belofte aan de klant-patiënt waarmaken.”

GEMEENSCHAPSBEMIDDELAARS TREDEN OP BIJ CONFLICT

Eergerelateerd geweld, huwelijksdrang en verstoting

Dit zijn thema's die in sommige culturele gemeenschappen ook in Nederland nog veelvuldig voorkomen. In het project 'Van huis uit' heeft **Stichting MOOI** (onderdeel van **Xtra**) een aantal vrijwillige gemeenschapsbemiddelaars opgeleid uit verschillende culturele gemeenschappen. Zij bieden niet alleen voorlichting en begeleiding, maar grijpen ook vroegtijdig in bij conflicten in én tussen families.

JANTINE LANSINK

Schending van de familie-eer

In sommige gemeenschappen bestaan strenge regels over hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen. Vrouwen en meisjes moeten kuis zijn in gedrag en kleding. Zij mogen geen aanleiding geven tot roddels binnen een gemeenschap, anders komt de familie-eer in gevaar. Het is aan de man om die eer te bewaken. Als de eer wordt geschonden, voelt de familie zich gedwongen om deze te herstellen. Deze kan daarvoor besluiten stevige maatregelen te nemen, zoals een uitgaansverbod instellen, een gedwongen huwelijk arrangeren, de vrouw verstoten uit de familie, of erger. Dit komt overigens niet alleen onder vrouwen voor; ook mannen kunnen hier het slachtoffer van worden.

Aanzien en vertrouwen

Projectleider Garip Özcan werkt samen met twintig vrijwilligers die sleutelfiguur zijn voor verschillende gemeenschappen, zoals o.a. de Turkse, Marokkaanse, Afghaanse, Surinaamse en Koerdische. Deze sleutelfiguren, afkomstig uit de diverse etnische gemeenschappen, zijn door MOOI geselecteerd en worden getraind en opgeleid tot gemeenschapsbemiddelaar. Door hun positie, het aanzien en het vertrouwen dat zij genieten binnen hun gemeenschap, kunnen deze bemiddelaars diep in de verschillende gemeenschappen interveniëren. Met hulp van Garip worden activiteiten georganiseerd zoals

sprekuren, voorlichtingsbijeenkomsten, kleinschalige rondetafelbijeenkomsten in buurthuizen en moskee, manifestaties en theateroptredens rondom eergerelateerd geweld. Omdat zij zelf uit de doelgroep komen, is er eerder een opening en komt de weg vrij om over deze gevoelige onderwerpen met elkaar te praten.

De problematiek van eergerelateerd geweld raakt ook onderwerpen als emancipatie, vrijheid en gezinssamenstellingen. Het project 'Van Huis uit' heeft hiermee een brede focus. Door hun positie en aanpak kunnen de sleutelfiguren dit soort lastige onderwerpen bespreekbaar maken.

Garip: "Als we bijna zeker weten dat er iets speelt maar iemand wil het niet kenbaar maken, dan is een individuele benadering de juiste oplossing. Na het eerste contact houden we de situatie in de gaten en verwijzen we wanneer nodig naar andere organisaties. Binnen het project wordt dus ook samengewerkt met andere zorg- en welzijnsinstellingen."

Foto ter beschikking gesteld door Xtra

Verdieping

Meer informatie over 'Van huis uit' vind je [hier](#)

SCHEVENINGSE CULTUUR BINNEN CARDIA DUINRUST

Klederdracht, dialect en haring happen

In *Cardia* Duinrust, een zorgcentrum voor ouderen in Scheveningen, is de Scheveningse cultuur nog steeds terug te vinden. Een echt kenmerk daarvan is de speciale kleding die vroeger werd gedragen en waar een enkeling nog steeds in rondloopt. Deze klederdracht kent een lange traditie. Alle vrouwen droegen een 'silver haerijser' op hun hoofd en een rok, onderrok, schort, jak, omslagdoek en schoudermantel. Mevrouw Blok en mevrouw Verbaan, bewoners van *Cardia* Duinrust, kennen de 'dracht' maar al te goed. Waar de een vroeger het liefst elke dag in rondliep, wilde de ander liever niet in gezien worden.

NITAYA DRAAISMA

Fotografie ter beschikking gesteld door Cardia

Voorkeur en afkeer

De Scheveningse klederdracht stamt uit de 17e eeuw. Na de Tweede Wereldoorlog gingen steeds minder jonge vrouwen klederdracht dragen, omdat de gesloten vissersgemeenschap steeds verder uiteenviel. Zowel mevrouw Blok als mevrouw Verbaan hebben klederdracht gedragen. “Van mijn moeder mocht ik geen klederdracht dragen, terwijl ik dat eigenlijk heel graag wilde. In mijn periode bij het Scheveningse Vissersvrouwenkoor droeg ik altijd klederdracht, maar daarbuiten ging ik gekleed in burger”, aldus de 92-jarige mevrouw Blok. Het tegenovergestelde was het geval bij mevrouw Verbaan (97). Hoewel zij uit een echte schippersfamilie kwam en een man

had die matroos was op een logger, hield zij niet van de dracht: “Mijn ouders hebben mij verplicht tot het dragen van de typisch Scheveningse klederdracht. Dat vond ik echt verschrikkelijk. Op mijn veertiende ben ik ermee begonnen en ik ben ermee gestopt toen ik ongeveer 24 jaar was. Ik was blij toen het niet meer hoefde.”

Tradities behouden

Hoewel er op dit moment vier echte Scheveningse vrouwen in Duinrust wonen, wordt de echte klederdracht er al lang niet meer gedragen. Toch komt de Scheveningse cultuur binnen *Cardia* Duinrust nog tot uiting in de activiteiten die georgani-

seerd worden. Zo wordt er eens in zoveel tijd met de bewoners een visje gegeten. Met Vlaggetjesdag wordt de boel gezellig aangekleed en wordt er natuurlijk een haringkje gehapt. Er wordt zelfs een activiteit gewijd aan het maken van echte Scheveningse 'haerijzers'. Zowel mevrouw Verbaan als mevrouw Blok zijn trouwe bezoekers van deze activiteiten, waar zij bij een kopje koffie in Schevenings dialect het laatste nieuws doornemen.

Verdieping

Filmpje over dracht en koor

SCHOLEN VOOR SPECIAAL ONDERWIJS

Eén kind, één plan

Sophia Revalidatie werkt samen met verschillende scholen voor speciaal onderwijs. In Den Haag werkt het revalidatiecentrum samen met *(Voortgezet) Speciaal Onderwijs De Piramide* (onderdeel van Stichting Haagse Scholen) én het *(Voortgezet) Speciaal Onderwijs van De Witte Vogel* (onderdeel van RESPONZ). *Tylylcentrum De Witte Vogel* wordt gevormd door RESPONZ, Middin en Sophia Revalidatie en herbergt naast de twee onderwijsafdelingen ook nog een kinderdagcentrum (onderdeel van Middin).

JOYCE OVERGAAG

Het kind centraal

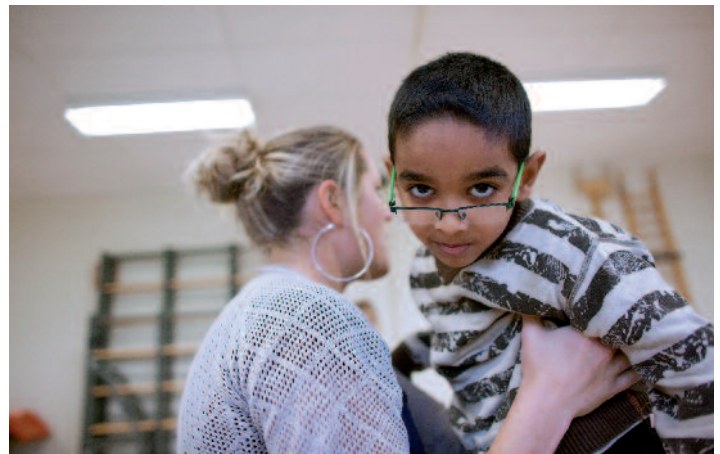
Het kind centraal: dat is de visie op de samenwerking tussen de scholen voor speciaal onderwijs en Sophia Revalidatie. Of het nu gaat om onderwijs, onderwijsondersteuning of revalidatiebehandeling, de ontwikkeling van het kind staat voorop. Praktisch betekent dit dat medewerkers van Sophia Revalidatie en onderwijskrachten zich inspinnen om hun activiteiten en doelen van het kind op elkaar af te stemmen: één kind, één plan. Samen met ouders wordt gekeken hoe de doelen bereikt kunnen worden en welke inzet hier voor nodig is. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor een door alle partijen gedragen plan, wat het kind ten goede komt.

EKEP-keurmerk

Ouders en medewerkers van SO/VSO De Witte Vogel vulden in juni 2016 een vragenlijst in rondom één kind, één plan (EKEP). Op basis van deze vragenlijst heeft de BOSK besloten dat De Witte Vogel en Sophia Revalidatie het keurmerk verdienen.

Nieuwbouw

Eind 2016 verhuist de VSO-afdeling van De Piramide naar de Steenwijklaan en wordt de nieuwbouw opgeleverd van SO De Piramide en Tylylcentrum De Witte Vogel. De verwachting is dat zij in maart 2017 er hun intrek nemen. Deze nieuwbouw staat aan de Melis Stokelaan, naast het hoofdgebouw van Sophia Revalidatie. Het nieuwe scholengebouw wordt met een loopbrug verbonden met het gebouw van Sophia Revalidatie Den Haag. Hierdoor kunnen kinderen gemakkelijk én droog vanuit de school voor (een deel van) hun behandelingen naar de revalidatie komen. Dat maakt de samenwerking nog prettiger en makkelijker.

Foto's: Inge Hondenbrink

Verdieping

Introductiefilm *Tylylcentrum De Witte Vogel*, centrum in beeld
 Timelapse nieuwbouw aan de Melis Stokelaan

HET BELANG VAN EEN STERK NETWERK

Grace: "Ik kende niemand"

Grace komt uit Indonesië. Via internet was ze een Nederlandse man tegengekomen die met haar wilde trouwen. Het idee om naar Nederland te emigreren, leek haar geweldig. Maar eenmaal in Nederland raakte ze al snel zwanger en ging er behoorlijk veel mis.

JANTINE LANSINK

Haar kindje wordt geboren met een handicap. Financieel zit het allemaal tegen. Er komt een tweede kind en een tweede hypotheek. Haar man krijgt een zware hartaanval en opeens zit Grace met torenhoge schulden in een kleine flat met twee jongetjes en een zieke man.

Overbelast

Dit is het moment waarop de hulp van het Haagse sociale wijkteam wordt ingeroepen. Voor de schulden wordt het traject van Schuldhulpmaatje gestart, dat het gezin een jaar begeleidt. Voor de oudste zoon komt er wat hulp in de vorm van logeerweekenden en de jongste gaat naar de Voorschool peuterspeelzaal met VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie). Haar schoonouders ondersteunen haar waar mogelijk, maar het is gewoon te veel om alleen te dragen. Er zijn voortdurend problemen en het kleine familienetwerk raakt overbelast. Waar zijn de vrienden van Grace? "Ze kent niemand", zegt ze.

Keerpunt

Dan neemt een sociaal werker van MEE haar mee naar het Taalhuis en meldt haar aan voor het vrijwilligerstraject van de taalschool. Ook spoort ze Grace aan om contact te maken met de andere moeders van de Voorschool. Na wat aanmoediging krijgt Grace zo diverse contacten en ontstaat het sneeuwbaaleffect. De een kent weer iemand anders en zo breidt Grace haar netwerk steeds meer uit. Tegenwoordig staat haar agenda helemaal vol; ze gaat naar de

"Toen ik net in Nederland kwam wonen, dacht ik een zonnige toekomst tegemoet te gaan. Het liep allemaal anders."

Foto ter beschikking gesteld door Xtra

speeltuin, gezamenlijk boodschappen doen en ontbijten bij de Hema. En dan is daar het moment van loslaten. Grace heeft een sterk netwerk om zich heen gebouwd van vrouwen die met een Nederlandse man getrouwd zijn en alle problemen herkennen die daarbij horen. Met haar nieuwe contacten kan Grace haar leven zelf verder vormgeven. Het wijkteam is niet meer nodig.

De gemeente Den Haag zet sociale wijkzorgteams (SWT) in voor volwassenen met meerdere ernstige problemen, die niet in staat zijn deze problemen zelf of met hulp van anderen op te lossen. De samenstelling van het team hangt af van de problematiek in de wijk. De SWT's sluiten daarom aan op de netwerken en overleggen in de wijk.

De naam is om privacy-redenen aangepast en de foto dient ter illustratie.

Meer verhalen lees je [hier](#)

UIT HET ISOLEMENT

Turks gedichtenatelier brengt mensen samen

Binnen CoornhertCentrum van Florence is een zorgafdeling voor Turkse bewoners. Omdat de cliënten ietwat geïsoleerd leven, mede doordat niet iedereen de Nederlandse taal machtig is, én omdat er weinig Turkse activiteiten waren, is Florence dit jaar een samenwerking aangegaan met docente Trees Steeghs van Trees en Gedichten. Het resultaat: een Turks gedichtenatelier.

SANDRA PUT

Foto ter beschikking gesteld door Florence

Door herinneringen om te zetten in een gedicht beleven mensen zaken nog een keer – en sluiten die soms zelfs af.

“Het gedichtenatelier is niet bedoeld om Nederlands te leren”, verduidelijkt Trees. “Een deel van de deelnemers beheerst de Nederlandse taal, een andere deel niet, maar daar ondervinden ze geen hinder van. We werken met tweetalige vrijwilligers.” Het atelier is volgens Trees bedoeld om te ervaren dat iedereen in staat is om gedachten, gevoelens, herinneringen op een mooie manier te verwoorden. “Poëzie klinkt voor veel mensen als hoogdravend en moeilijk, maar poëzie biedt juist vrijheid om te vertellen wat je wilt.” Een therapie wil Trees haar gedichtenate-

lier niet noemen. “Al helpt het om herinneringen om te zetten in een gedicht. Het is een manier om te reflecteren, zaken nog een keer te beleven of zelfs achter je te laten.”

Voorlezen, praten, tekenen en dichten

De deelnemers komen elke donderdagochtend bij elkaar. “We werken via een vast stramien. We beginnen met het voorlezen van een gedicht uit Moderne Turkse Poëzie, een prachtige, dikke gedichtenbundel, waarin ook goede Nederlandse vertalingen staan. Eerst lezen we het

Turks, daarna het Nederlands. Vervolgens praten we over wat iedereen voor zich ziet. Daarna maken alle deelnemers een tekening, waarin ze hun gevoel, herinneringen of associaties bij het gedicht verbeelden. Samen met een vrijwilliger gaan ze er in het Nederlands of Turks over praten, om tot een gedicht te komen. Sommige deelnemers schrijven zelf, anderen werken samen met de vrijwilligers en met mij. Er komen de prachtigste creaties voorbij. Ze staan er zelf regelmatig verbaasd van.”

Meer sociale contacten

De groep is volgens Trees sinds de start in maart steeds hechter geworden. “Onderling wordt er over zaken gesproken die ze niet van elkaar wisten. Ook zijn er andere bewoners die zich bij ons atelier aansluiten voor een kop koffie, wat zorgt voor onderlinge sociale contacten. Een volgende stap zou kunnen zijn om in 2017, bijvoorbeeld tijdens Burendag, een open atelier te houden, waarin gedichten van de deelnemers worden voorgelezen.”

Verdieping

Trees Steeghs doet op haar [blog](#) verslag van de bijeenkomsten van het Turkse gedichtenatelier.

MULTICULTURELE ONTMOETINGEN IN WZH TRANSVAAL

Marley Hogeslag: “We zijn als familie”

De gezellige, warme sfeer van **WZH Transvaal** is een begrip bij iedereen die het multiculturele woonzorgcentrum kent. Mensen spelen een geheugenspel, drinken een kopje koffie en de geur van lekker eten ruik je door het hele huis. Marley Hogeslag is programmacoördinator van het Dagactiviteiten- en Ontmoetingscentrum van WZH Transvaal. Haar cliënten wonen zelfstandig thuis en bezoeken WZH Transvaal om anderen te ontmoeten en activiteiten te ondernemen; een mooie vorm van zinvolle dagbesteding om mantelzorgers te ontlasten. Marley vertelt wat er zo bijzonder is aan haar werk.

DAISY VAN STAALDUINEN

“Mijn werk is heel leerzaam. Je krijgt te maken met andere talen, gewoonten en ander eten, maar ook met mensen die analfabeet zijn. Daarom is er goede begeleiding nodig bij alle activiteiten die we organiseren.”

Diversiteit in vieringen

“Een groot deel van onze cliënten is Suri-naams-Hindoestaans, maar we houden als multicultureel woonzorgcentrum ook rekening met andere culturen, zoals de Turkse of Marokkaanse cultuur. Dit zie je

terug in culturele feesten zoals de viering van de Ramadan of Divali, het Hindoe-staanse Lichtjesfeest. Verder organiseren we speciale kerkdiensten, geleid door een Imam en een Pandit. Als er behoefte is aan een kerkdienst door een pastoor, regelen we dat.”

Spelenderwijs in gesprek

“We ontwikkelen zelf veel activiteiten gericht op de culturele achtergronden van onze cliënten, zoals vragenspellen en memoriespellen. De spellen met vragen

gaan over onderwerpen zoals karma, reïncarnatie en bevatten ook vragen als: ‘Waar werkte u vroeger in uw thuisland?’ en ‘Sinds wanneer woont u in Nederland?’ De vragen helpen medewerkers, vrijwilligers en stagiairs om op een makkelijke manier met cliënten in gesprek te gaan over taal en cultuur.”

Vegetariërs

“Dagelijks bereiden we met vrijwilligers en cliënten een verse warme maaltijd. Minstens de helft van onze cliënten is veganist, maar noemt zichzelf vegetariër. Sommige cliënten eten alleen veganistisch tijdens kerkdagen, anderen alleen tijdens de vastenmaand en weer anderen eten altijd veganistisch. Dit is iets waar ik zelf nooit bij stil heb gestaan voordat ik bij WZH Transvaal kwam werken. Je wordt regelmatig uitgedaagd om met dit soort diversiteiten om te gaan, en juist dat maakt het interessant.”

Een grote familie

“In WZH Transvaal word je geaccepteerd zoals je bent, wat je afkomst ook is. Cliënten, medewerkers, vrijwilligers en mantelzorgers - iedereen is warm en hartelijk tegen elkaar. De cliënten sluiten je volledig in hun hart en je bent als familie voor ze.”

Foto ter beschikking gesteld door WZH

Marley Hogeslag met mevrouw Doerga (cliënt van het Dagactiviteitencentrum) op de veranda van WZH Transvaal

HAGAZIEKENHUIS INTRODUCEERT PEER-SUPPORTER

Steun aan arts na calamiteit

Niet alleen bij een patiënt, maar ook bij de zorgverlener heeft een (bijna) incident of calamiteit in de zorg grote impact. Bij de zorgverlener wordt die impact echter vaak niet (h)erkend en er is geen structurele ondersteuning. Het *HagaZiekenhuis* wil daar anders mee omgaan en heeft daarom sinds kort peer-supporters.

ELLY VAN SCHAIK

Peer-support staat voor collegiale ondersteuning. In Amerika bestaat de peer-supporter al vele jaren, met name in de gezondheidszorg. Het accent ligt op gelijkwaardigheid. De peer-supporters in het HagaZiekenhuis zijn medisch specialisten, gekozen door collega's uit de eigen vakgroepen. Zij bieden emotionele en persoonlijke begeleiding aan collega-artsen die betrokken zijn bij een calamiteit of die met het Tuchtcollege te maken krijgen vanwege een klacht.

Initiatief

Gynaecoloog Pauline Ottervanger is een van de initiatiefnemers van peer-supporters in het HagaZiekenhuis. "Ik heb, alweer zeventien jaar geleden, vanwege een calamiteit met een tuchtzaak te

Gynaecoloog Pauline Ottervanger introduceerde peer-supporters in het HagaZiekenhuis

Foto: Studio Oostrum

maken gekregen. Het was een heftige, emotionele periode die mij veel deed. Ik had behoefte aan steun en begeleiding, maar dat was destijds niet gebruikelijk. Een gevoel van schaamte overheerst en het knaagt aan je zelfvertrouwen." Iedere specialist/zorgverlener kan te maken krijgen met een incident of calamiteit.

Vertrouwelijk

"Als je als zorgverlener een incident of calamiteit meemaakt of bij het Tuchtcollege moet verschijnen, wil je het liefst dat er iemand is die je onvoorwaardelijk steunt, ook op praktisch gebied", vertelt Pauline. "De peer-supporter heeft vooral een luisterend oor. De eerste vraag aan de arts die met een calamiteit of tuchtzaak te maken heeft, zal zijn: 'Hoe gaat het met

je?' - En: 'Wil je erover praten?' Wat je vooral niet wil horen is: 'Het valt wel mee', of: 'Dat was stom, je moet je wel waardeloos voelen.' Een gesprek is altijd vertrouwelijk, er worden geen aantekeningen van gemaakt. Het is uiteindelijk aan de betrokken arts om de aangeboden begeleiding te accepteren of niet."

ARTSEN STEUNEN ELKAAR BIJ EEN INCIDENT

Training

De peer-supporters hebben training gevolgd in het Universitair Medisch Centrum Groningen. Er wordt geoefend met voorbeelden uit de praktijk. Pauline: "Wij zijn als ziekenhuis gelijk voortvarend te werk gegaan. We vinden het belangrijk om dit goed in de organisatie in te bedden. Want een goede begeleiding is onmisbaar en uiteindelijk worden de artsen er alleen maar beter van."

Verdieping

*De impact van een bijna incident of calamiteit op de zorgverlener
(uit: Nataal, vakmagazine voor pre- en postnatale zorgverlening)
Wie vangt de dokter op?*

DEELNEMERS TRANS

Contactpersonen redactie

Stichting Anton Constandse
Ian Plug

Cardia
Marleen Otoide-Vree

Cato wonen welzijn zorg
Jacqueline Poortvliet

Stichting Eykenburg
Yvonne Verbeek

Expertisecentrum Farmaceutische zorg Departement Haaglanden
Vacature

Florence
Eddy Lieferink, Loes Kwint

Gemiva-SVG Groep
Hans van Amstel-Jonker

GGZ Haagstreek/Zoetermeer
Hanneke de Zwart

HagaZiekenhuis
Elly van Schaik

Huisartsen Kring Haaglanden
Henriëtte Dekkers

HWW zorg
Anneke de Lange

Haaglanden Medisch Centrum
Tom Bos en Jolien Verweij

Parnassia specialist in psychiatrie
Erica Holtheijer

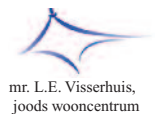
Respect Zorggroep
Rinke Wouters

Saffier De Residentiegroep
Ria van Haften

Sophia Revalidatie
Mariëlle den Heijer

Mr. L.E. Visserhuis
Wim Moll

WZH
Nikki Vader

Xtra
Marcha de Haan, Jantine Lansink

Stichting Transmurale Zorg Den Haag en omstreken

Jaargang 18, nummer 4, december (2016)

Trans is een uitgave van de Stichting Transmurale Zorg. De Stichting bevordert de kennisuitwisseling en samenwerking tussen een aantal zorgorganisaties in de Haagse regio. Met ingang van 2016 verschijnt Trans digitaal op www.transmuralezorg.nl Daar staan ook de voorgaande nummers. De Stichting brengt een maandelijkse *nieuwsbrief* uit.

Stichting Transmurale Zorg Den Haag en omstreken
Patricia Huijbregts (directeur)
Monique Bergsma (contactpersoon redactie)
Koningin Sophiestraat 120; 2595 TM Den Haag
(070) 700 00 77 - info@transmuralezorg.nl
www.transmuralezorg.nl

Volg ons op twitter @Transmuralezorg
LinkedIn groep Transmurale zorg en subgroep
Medicatieveiligheid

Eindredactie
Marieke Keur Tekst & advies
info@mariekekeur.nl
06 10762 980

Vormgeving
Graphicom International, graphicom@kpnmail.nl

Kopij
Kopij vanuit de participerende organisaties kan voorgedragen worden via de contactpersonen van de redactieadviescommissie.

© 2016 Alle rechten voorbehouden. Verspreiding van artikelen uitsluitend in overleg met de redactie.

ISSN: 1873 - 8907